

Az idősödő nők inaktívvá válása és annak strukturális jellemzői

Monostori Judit

1. Az idősödő nők munkaerő-piaci helyzete itthon és Európában

Magyarországon 1998-ig hosszú évtizedeken át a nők időskori nyugdíjkorhatára 55 év volt. Tíz évvel később, 2008-ban, a folyamatos korhatáremelés következtében 61 évre emelkedett, majd 2009-ben elérte a férfiak nyugdíjkorhatárát, a 62 évet. Egy életpálya szakaszra vonatkoztatva ezt a folyamatot úgy fogalmazhatjuk meg, hogy miközben 1998-ban az 56–60 éves korosztályba tartozó nők már átlépték a nyugdíjkorhatárt, és döntően végleg kiléptek a munkaerőpiacról, addig 2008-ban ugyanez a korcsoport még az aktív korúak körébe tartozik, azaz a hatályos jogszabályokat figyelembe véve még elvárható, hogy a munkaerőpiacon találjuk őket.

Nézzük meg, mit mutatnak e tekintetben a munkaerő-piaci adatok! 1998-ban az 55–59 éves nők 14%-a, míg 2008-ban 39%-a dolgozott. Ugyanezekben az években a 60–64 éves korosztály 5%-a, tíz évvel később pedig 10%-a volt a munkaerőpiac aktív tagja.¹ Ezeknek az adatoknak az egyik olvasata az, hogy a nyugdíjkorhatár emelése elérte a célját, hiszen jelentősen megnövelte az idősödő nők munkaerő-piaci részvételét. A másik olvasata viszont az, hogy a vizsgált korosztályokban továbbra is sokan vannak a munka világán kívül, legtöbbjük munkaerő-piaci pályafutását végleg abbahagyva nyugdíjas státuszban. (A nem foglalkoztatottak különböző típusainak a vizsgált korosztályokon belüli arányát lásd a tanulmány későbbi részében, az *1. táblázat*-ban). Jelentős a női foglalkoztatottság szintjének elmaradása a férfiakétól is. 2008-ban a nők foglalkoztatottsági rátája az 55–59 éves korosztályban több mint 16 százalékponttal, a 60–64 évesek körében pedig 7 százalékponttal maradt el a férfiakétól (*1. ábra*).

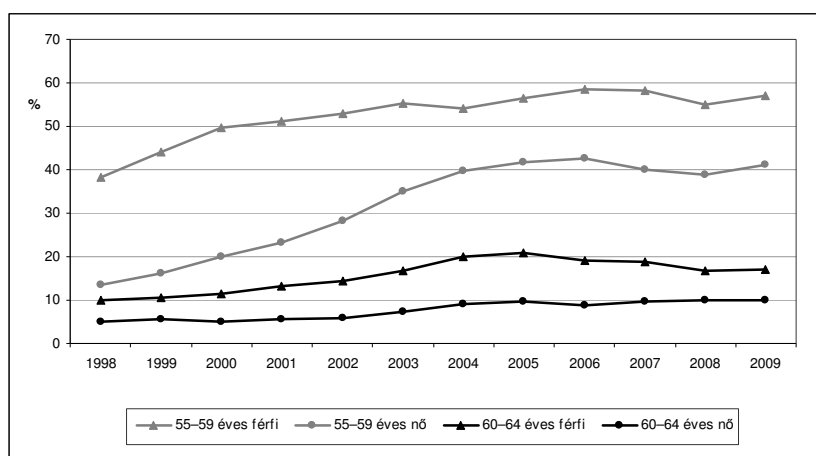
Többféle olvasata van a folyamatoknak akkor is, ha a magyarországi adatokat az Unió tagállamaival összevetve vizsgáljuk meg. Az Európai Unió statisztikai hivatalának, az EUROSTAT-nak az adatközlései szerint az 55–64 év közötti nők foglalkoztatottsági rátája 1998 és 2009 között Magyarországon növekedett a legerőteljesebben. Az 1998-as évet bázis évné tekintve az 55–64 éves nők foglalkoztatottsági rátája az EU 27 tagállamában átlagosan

¹ A KSH munkaerő-piaci aktivitásra vonatkozó korcsoportos adatközlései 55–59 és 60–64 éves korosztályokat különböztetnek meg, így a trendek ismertetésekor csak ezen kategóriákat tudjuk használni.

1,5-szeresére növekedett, míg Magyarországon 2,8-szeresére. A dinamikus növekedés ellenére viszont az idősödő magyar nők munkaerő-piaci részvétele még mindig alacsony. 27%-os értékével 11 százalékponttal marad el az uniós átlagtól, és a tagállamok között mindössze öt olyan van (Málta, Lengyelország, Szlovénia, Olaszország és Szlovákia), ahol a magyarnál alacsonyabb a foglalkoztatottsági ráta értéke. (EUROSTAT 2010a)

1. ábra

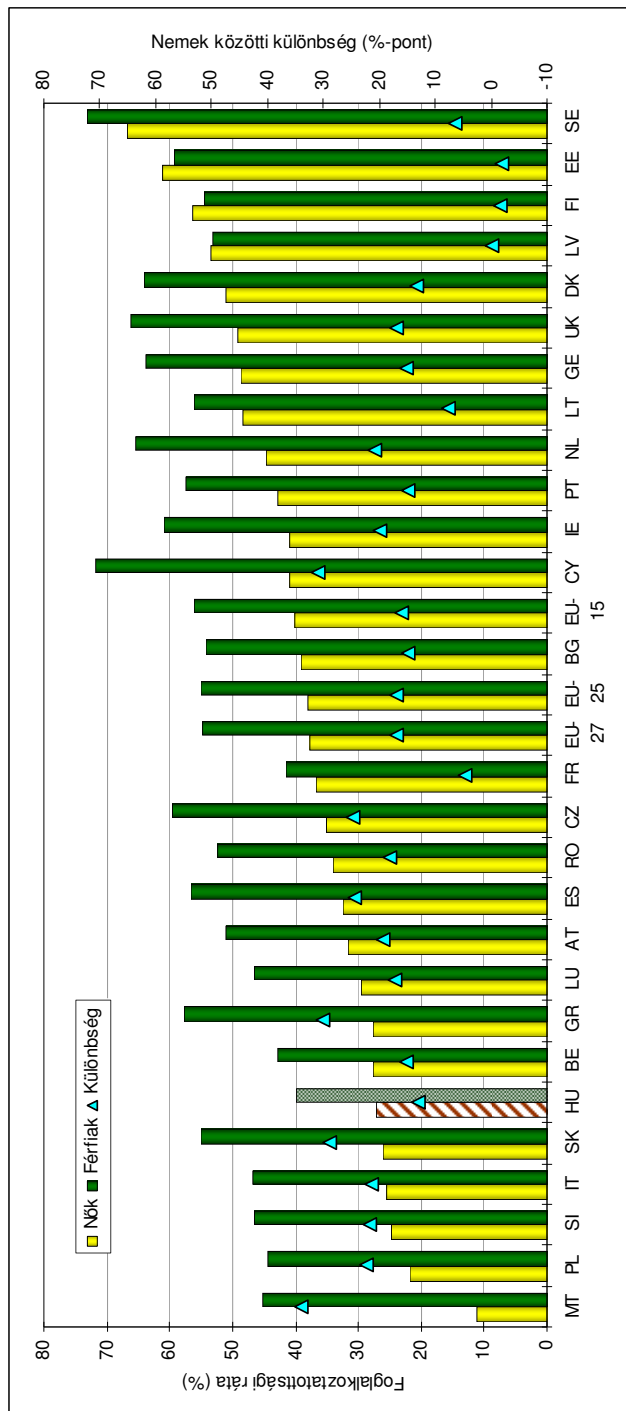
Az 55–59 és a 60–64 éves korcsoport foglalkoztatottsági rátája nemek szerint, 1998–2009 (%)

Forrás: KSH Munkaerő-felmérés megfelelő idősorai, STADAT táblák (www.ksh.hu).

A vizsgált korosztályban a férfiak és a nők munkaerő-piaci részvétele közötti különbség az Unió többi országához viszonyítva viszonylag csekélynek mondható (2. ábra). Míg Magyarországon 13 százalékpont, addig a 27 tagállamban átlagosan 17 százalékpont a különbség. Ugyanakkor azt is hozzá kell tenni, hogy a nők alacsonyabb foglalkoztatottsági szintje a különböző tagállamokban eltérő okokra vezethető vissza. Néhány tagállamban – főként a dél-európai országokban – régi időkre visszanyúló gyökere van annak, hogy a nők szélesebb rétege, életpályája során nem lép be a formális munkaerőpiacra, ami az időskori foglalkoztatottsági adatokat is jelentősen befolyásolja. Míg más országokban az játszik meghatározó szerepet, hogy a nők életútjuk korábbi szakaszában lépnek ki a munka világából, mint a férfiak. Ez utóbbi jelenségben nagy szerepe van annak, hogy több országban is alacsonyabb a nők nyugdíjkorhatára, mint a férfiaké, amely jelentős húzóerőt jelent a nők számára a nyugdíjba vonuláshoz.

Nők és férfiak foglalkoztatottsági rátái (%) és a különbségeik* (%-pont) a 27 EU-tagállamban, 2009

Forrás: EUROSTAT Labor Force Survey

Magyarázat: *A férfiak foglalkoztatottsági rátájából kivontuk a nők foglalkoztatottsági rátáját. Pozitív értékek esetén tehát a férfiak, negatív értékek esetén a nők foglalkoztatottsági rátája magasabb.

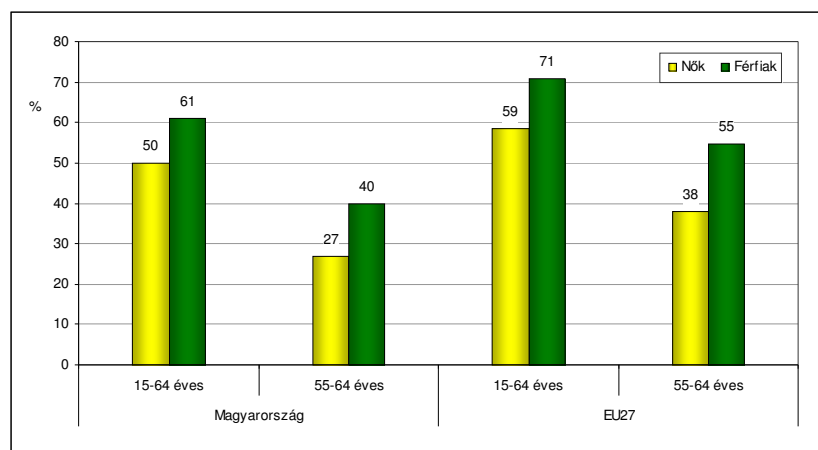
Rövidítések: BE – Belgium, BG – Bulgária, CZ – Csehország, DK – Dánia, DE – Németország, EE – Észtország, IE – Írország, ES – Spanyolország, FR – Franciaország, GR – Görögország, IT – Olaszország, CY – Ciprus, LV – Lettország, LT – Litvánia, LU – Luxemburg, HU – Magyarország, MT – Málta, NL – Hollandia, AT – Ausztria, PL – Lengyelország, PT – Portugália, RO – Románia, SI – Szlovénia, SK, Szlovákia, FI – Finnország, SE – Svédország, UK – Egyesült Királyság.

Az idősebb korosztályok foglalkoztatottsági adatait a teljes aktív korú népességhez is hasonlíthatjuk. E vonatkozásban az mondható el, hogy az 55–64 éves korosztály foglalkoztatottsági rátája a férfiak és a nők körében is elmarad a teljes aktív korú népesség munkaerő-piaci részvételétől. Az elmaradás mértéke mindkét nem esetében meghaladja a 20%-ot. Az uniós átlag a férfiak és a nők esetében is ennél alacsonyabb, azaz az Európai Unió egészében nincsen akkora különbség az idősebb generációk és a teljes aktív korú népesség foglalkoztatottsági adatai között, mint nálunk (3. ábra).

Az idősebb korosztályok alacsony foglalkoztatottsági szintje arra hívja fel a figyelmet, hogy ők lehetnek az egyik olyan társadalmi csoport, ahol a munkaerő-piaci bővítés programja komoly sikereket érhet el. Ehhez viszont az szükséges, hogy többet tudjunk az alacsony foglalkoztatottság jelenlegi okairól, a nemek közötti különbségekről, arról, hogy a munkaerőpiacról kilépők milyen státuszokban élnek.

3. ábra

A 15–64 éves és az 55–64 éves korcsoport foglalkoztatottsági rátája Magyarországon és az EU-ban, 2009 (%)

Forrás: EUROSTAT, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem010>, (letöltés dátuma: 2010. aug. 28.).

Ennek a tanulmánynak az a tárgya, hogy megvizsgálja, mivel magyarázható az, hogy Magyarországon az idősödő korosztályon belül a nők munkaerő-piaci részvétele alacsonyabb szintű, mint a férfiaké. Nyilvánvalóan egy bonyolult mechanizmusról van szó, amelyből ez a tanulmány mindössze négy tényezőt emel ki: az iskolai végzettséget, a korábbi foglalkozás jellegét, az egészségi állapotot és a nyugdíjba vonulás időzítésével kapcsolatos attitűdöt. Korábbi kutatásaink (Monostori 2008; 2009) azt mutatják, hogy ezek az

ismérvek döntő szerepet játszanak az idősödő korosztályok inaktívvá válási folyamatában, a munkaerő-piaci kilépés életúton belüli időpontjában. Kérdés, hogy hogyan függnek össze ezek a nemek közötti különbségekkel.

2. Adatok

Elemzésünkben nem statikus, hanem mikroszinten dinamikus adatokat használunk. Ez azt jelenti, hogy egy személynek nem csupán egy, hanem több időpontra vonatkozóan állnak rendelkezésre adatai. Ezáltal olyan információkat tudunk a függő és a magyarázó változóink körébe bekapcsolni, amelyek bizonyos események időbeliségét, két esemény időbeli sorrendjét is kifejezik.

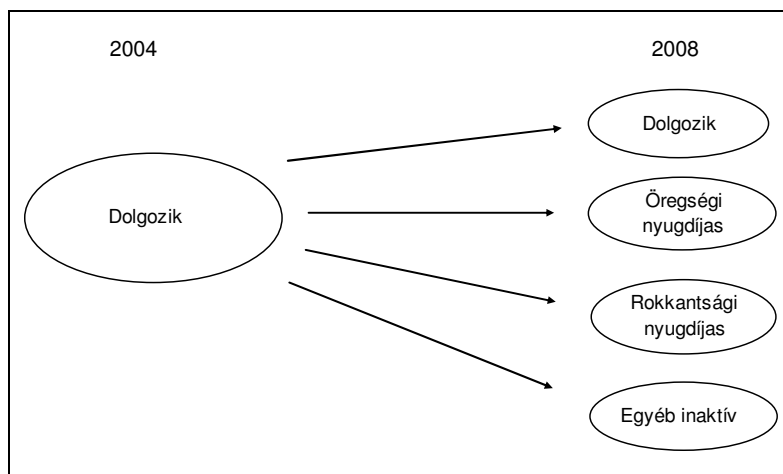
Adataink forrása a Népeségtudományi Kutatóintézet *Életünk fordulópontjai* c. adatfelvétele, amelynek keretei között a mintába került személyekkel 2001-ben, 2004-ben és 2008-ban készült interjú. Tanulmányunkban a második és a harmadik hullám adatait használjuk. Függő változónkat a 2004 és 2008 közötti gazdasági aktivitás-váltás képezi. Azt vizsgáljuk, hogy milyen tényezők játszanak szerepet az idősödő korosztályok munkaerő-piaci kilépésében. A strukturális tényezők (iskolai végzettség, munkaerő-piaci státusz) hogyan befolyásolják a nők magasabb inaktivitási arányát? Milyen hatása van az egészségi állapotnak? Milyen szerepe van a nyugdíjba vonulás időzítésével kapcsolatos attitűdnek?

A tanulmányban két függő változóval dolgozunk. Az egyik az aktívból az inaktívvá válást becsli, a másik pedig nem csupán azt fejezi ki, hogy valaki a munkaerőpiacon van, vagy kilépett onnan, hanem azt is, hogy milyen inaktív státuszba lépett be. E vonatkozásban három státuszt különítünk el: öregségi nyugdíjas, rokkantsági nyugdíjas² és egyéb inaktív. Ez utóbbi magában foglalja a munkanélkülieket, a háztartásbelieket és minden nem dolgozó és nem nyugdíjas aktivitási státuszt. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy az ebbe a kategóriába besorolódottak döntő többsége magát munkanélkülinek tekintette.

A többváltozós elemzésekben az esélyhányadosok becslése logisztikus és multinominális regresszióval történik. Az előbbit azokban az esetekben használjuk, amikor a függő változó két értéket vehet fel (dolgozik vs. inaktív), a másodikat pedig abban az esetben, amikor a függő változó négyértékű lehet. (4. ábra)

² Ebbe a státuszba beleértjük azokat is, akik úgy lépnek ki a munkaerőpiacról, hogy rehabilitációs járadékban részesülnek. A rehabilitációs járadékot 2008-tól kezdték folyósítani azoknak a munkaképességükben korlátozott személyeknek, akik esetében még van remény a munkaerő-piaci rehabilitációra.

A tanulmányban vizsgált aktivitási státusz változója

1. táblázat

Az 51–60 év közötti korosztály aktivitás szerinti megoszlása nemek szerint, 2008 (%)

Korcsoport	Gazdasági aktivitás	Nők	Férfiak
51–55 évesek	Dolgozik	69,6	74,6
	Öregségi nyugdíjas	0,6	1,9
	Rokkantsági nyugdíjas	18,6	15,9
	Egyéb inaktív	11,2	7,6
	Összesen	100,0	100,0
	N	671	528
56–60 évesek	Dolgozik	31,1	50,1
	Öregségi nyugdíjas	35,3	17,5
	Rokkantsági nyugdíjas	28,2	26,0
	Egyéb inaktív	5,4	6,3
	Összesen	100,0	100,0
	N	607	473
Együtt 51–60 évesek	Dolgozik	51,3	63,0
	Öregségi nyugdíjas	17,1	9,3
	Rokkantsági nyugdíjas	23,2	20,7
	Egyéb inaktív	8,5	7,0
	Összesen	100,0	100,0
	N	1278	1001

Forrás: NKI Életünk fordulópontjai c. adatfelvétel, 3. hullám, saját számítás.

Elemzésünk körébe az 51–60 év közötti korosztályokat vontuk be. Azokat, akik 2008-ban töltötték be ezt az életkort, tehát ők 2004-ben 47–56 év közöttiek voltak. Ugyan ez a kör mindössze tíz születési évjáratot fog át, a korábbi és a 2008-as adatok is azt mutatják, hogy a korcsoporton belüli fiatalabbak és idősebbek között jelentős különbségek vannak mind a foglalkoztatottsági szintben, mind pedig a nem foglalkoztatottak aktivitási státusz szerinti megoszlásában. (1. táblázat) Ezen megfontolás alapján az 51–60 év közöttieket két csoportra osztottuk, a fiatalabb, 51–55 és az idősebb, 56–60 évesekre. Elemzésünkön végig vonul a korcsoportok szerinti vizsgálat.

3. A 2004 és 2008 közötti státuszváltás nagysága és iránya

A vizsgált korosztályokban a státuszváltás alapvetően az inaktívvá válás irányába mutat. Míg a fiatalabb korosztályokban a férfiak körében nagyobb a munkaerőpiacról történő kilépés aránya, addig az idősebbek körében a nők lépnek ki nagyobb arányban. 2004 és 2008 között az 51–55 éves férfiak 12%-a, a nőknek 9%-a lett a munkaerőpiac aktív tagjából inaktívvá. Az 56–60 éves korosztályban a férfiaknak 25%-a, a nőknek pedig 31%-a lépett ki a munkaerőpiacról. A fiatalabb korosztályokban a kilépés mind a férfiak, mind pedig a nők esetében jellemzően a rokkantsági nyugdíjas és az egyéb inaktív státuszba történik, míg az idősebbek körében az öregségi nyugdíjassá válás a jellemző. Ez utóbbi lényegesen nagyobb mértékű a nők körében. Az 56–60 éves férfiak 14%-a, a nőknek pedig 25%-a lett öregségi nyugdíjas. (2. táblázat)

Ezekben a korosztályokban nem jellemző az inaktív státuszról az aktív státuszba való visszalépés. Az 51–55 éves férfiak 8, a nőknek 6%-a, míg az 56–60 éves korosztályban a férfiaknak 6 a nőknek pedig mindössze 3%-a lépett vissza a munkaerőpiacra. Jellemző, hogy a nyugdíjas státuszokból alig-alig történik visszalépés a munka világába. (2. táblázat)

Az egyének életpályáját több éven keresztül követő adatfelvétel tehát megerősíti azt a mindennapi tapasztalatot, hogy azok, akik 50 éves koruk felett kerülnek ki a munka világából, már nagyon nehezen tudnak oda visszszakapaszzkodni. Számukra az inaktívvá válás a legtöbb esetben a munkaerőpiac végleges elhagyását jelenti.

2. táblázat

Az 51–60 év közötti korosztály státuszváltása 2004 és 2008 között, nemek szerint (%)

Státuszváltás	Nők	Férfiak
51–55 évesek		
<i>Dolgozik > dolgozik</i>	63,1	66,8
<i>Dolgozik > öregségi nyugdíjas</i>	0,3	1,5
<i>Dolgozik > rokkantsági nyugdíjas</i>	4,6	4,7
<i>Dolgozik > egyéb inaktív</i>	3,9	5,5
<i>Öregségi nyugdíjas > dolgozik</i>	0,0	0,2
<i>Öregségi nyugdíjas > öregségi nyugdíjas</i>	0,3	0,2
<i>Rokkantsági nyugdíjas > dolgozik</i>	1,5	2,1
<i>Rokkantsági nyugdíjas > öregségi nyugdíjas</i>	0,0	0,2
<i>Rokkantsági nyugdíjas > rokkantsági nyugdíjas</i>	13,2	10,4
<i>Rokkantsági nyugdíjas > egyéb inaktív</i>	0,6	0,0
<i>Egyéb inaktív > dolgozik</i>	4,9	5,3
<i>Egyéb inaktív > öregségi nyugdíjas</i>	0,0	0,0
<i>Egyéb inaktív > rokkantsági nyugdíjas</i>	0,9	0,9
<i>Egyéb inaktív > egyéb inaktív</i>	6,7	2,1
<i>Összesen</i>	100,0	100,0
N	672	527
56–60 évesek		
<i>Dolgozik > dolgozik</i>	28,5	44,5
<i>Dolgozik > öregségi nyugdíjas</i>	25,3	13,8
<i>Dolgozik > rokkantsági nyugdíjas</i>	4,0	6,6
<i>Dolgozik > egyéb inaktív</i>	1,5	4,5
<i>Öregségi nyugdíjas > dolgozik</i>	0,2	0,4
<i>Öregségi nyugdíjas > öregségi nyugdíjas</i>	1,5	2,6
<i>Rokkantsági nyugdíjas > dolgozik</i>	1,7	1,7
<i>Rokkantsági nyugdíjas > öregségi nyugdíjas</i>	3,6	1,3
<i>Rokkantsági nyugdíjas > rokkantsági nyugdíjas</i>	22,8	17,7
<i>Rokkantsági nyugdíjas > egyéb inaktív</i>	0,0	0,0
<i>Egyéb inaktív > dolgozik</i>	0,8	3,4
<i>Egyéb inaktív > öregségi nyugdíjas</i>	5,1	0,0
<i>Egyéb inaktív > rokkantsági nyugdíjas</i>	1,0	1,7
<i>Egyéb inaktív > egyéb inaktív</i>	4,0	1,9
<i>Összesen</i>	100,0	100,0
N	604	470

Szerepváltozások 2011

Státuszváltás	Nők	Férfiak
Együtt, 51–60 évesek		
<i>Dolgozik > dolgozik</i>	46,6	56,3
<i>Dolgozik > öregségi nyugdíjas</i>	12,1	7,3
<i>Dolgozik > rokkantsági nyugdíjas</i>	4,3	5,5
<i>Dolgozik > egyéb inaktív</i>	2,8	5,0
<i>Öregségi nyugdíjas > dolgozik</i>	0,1	0,3
<i>Öregségi nyugdíjas > öregségi nyugdíjas</i>	0,9	1,3
<i>Rokkantsági nyugdíjas > dolgozik</i>	1,6	1,9
<i>Rokkantsági nyugdíjas > öregségi nyugdíjas</i>	1,7	0,7
<i>Rokkantsági nyugdíjas > rokkantsági nyugdíjas</i>	17,8	13,9
<i>Rokkantsági nyugdíjas > egyéb inaktív</i>	0,3	1,9
<i>Egyéb inaktív > dolgozik</i>	3,1	4,4
<i>Egyéb inaktív > öregségi nyugdíjas</i>	2,4	0,0
<i>Egyéb inaktív > rokkantsági nyugdíjas</i>	0,9	1,3
<i>Egyéb inaktív > egyéb inaktív</i>	5,4	1,9
<i>Összesen</i>	100,0	100,0
N	1278	994

Forrás: NKI Életünk fordulópontjai c. adatfelvétel, 2. és 3. hullám, saját számítás.

4. A státuszváltás és a strukturális jellemzők összefüggései

Az első kérdés, amit megvizsgálunk az az, hogy magyarázható-e pusztán strukturális különbségekkel az a tény, hogy a nők nagyobb arányban válnak inaktívvá, mint a férfiak. Strukturális különbségnek tekintjük a nők és férfiak iskolai végzettség, illetve munkaerő-piaci pozíció szerinti eltérő megoszlását. Az előbbi mérésére négy kategóriát különítettünk el: a diplomás, az érettségizett, a szakmunkásképzőt végzett és az általános iskolai végzettséggel rendelkezőket. A munkaerő-piaci pozícióra vonatkozóan pedig három csoportot képeztünk: a szellemi munkát végző alkalmazottak, a fizikai munkaként foglalkoztatottak és a vállalkozók kategóriáit.³

Az iskolai végzettség fontos erőforrásként szolgál a munkaerőpiacra való bekerülés, a munkaerő-piaci érvényesülés vonatkozásában, de annál nyilvánvalóan többet is kifejez. A munkához való viszony, a munkával kapcsolatos elvárások, a különböző iskolai végzettséggel rendelkezőknél eltérőek lehetnek, noha nyilvánvaló, hogy e tekintetben az azonos iskolai végzettségűeken belüli egyéni különbségek sem elhanyagolhatók.

³ Tisztában vagyunk vele, hogy ez utóbbi változó aggregáltsági szintje lényeges különbséget fedhet el, ám az adatállományból leválogatott speciális minta, valamint a négy év alatt bekövetkezett státuszváltások száma csak ilyen aggregáltsági szintű kategóriaképzést tett lehetővé.

A regressziós becslések azt mutatják, hogy az iskolai végzettség a munkaerőpiacról történő kilépés szempontjából meghatározó jelentőséggel bír (3. táblázat). Ez az összefüggés minden inaktivitási típus esetében fennáll, azaz az öregségi és a rokkantsági nyugdíjas, valamint az egyéb inaktív státusz esetében is elmondható, hogy a belépés bekövetkezése erőteljesen függ az iskolai végzettség szintjétől. Legerőteljesebben az egyéb inaktív státuszba, legkevésbé pedig az öregségi nyugdíjas státuszba való belépést határozza meg a képzettségi szint. Ez utóbbinak az az oka, hogy a korhatár alatti nyugdíjba vonulás lehetőségét megteremtő előrehozott öregségi nyugdíj a vizsgált időszakban kedvező lehetőséget nyújtott az idősödő korosztályoknak, mind a kieső jövedelem pótlása, mind pedig a nyugdíjas státusz mellett vállalható munkavégzés szempontjából. Ennek következtében a magasabb végzettségűek egy része számára is megérte a korai nyugdíjba vonulást választani, a munkaerő-piaci részvétel további folytatása helyett.

3. táblázat

Az inaktívvá válás nemek szerinti különbségei az iskolai végzettséggel összefüggésben – a logisztikus regresszió eredményei (Exp(B))

Egyéni jellemzők	1. modell		2. modell					
	Nem dolgozik		Öregségi nyugdíjas		Rokkantsági nyugdíjas		Egyéb inaktív	
	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.
Nem								
Férfi (R)								
Nő	1,44	0,005	2,37	0,000	1,04	0,841	0,80	0,359
Korcsoport								
51–55 éves (R)								
56–60 éves	5,59	0,000	51,18	0,000	2,18	0,000	1,17	0,501
Iskolai végzettség								
Diploma (R)								
Érettségi	1,96	0,000	1,83	0,012	2,36	0,030	2,35	0,099
Szakmunkásképző	2,64	0,000	1,60	0,071	3,63	0,001	5,92	0,000
Általános iskola	3,64	0,001	2,55	0,001	5,46	0,000	6,35	0,000
Esetszám		1579						1579
Nagelkerke-féle R^2		0,205						0,301

Forrás: NKI Életünk Fordulópontjai c. adatfelvétel, 2. és 3. hullám, saját számítás.
Megjegyzés: (R) – referenciacsoport; Szig.: szignifikancia-szint.

A becslés arra is rávilágít, hogy az aktívból inaktív státuszba váltás nemek közötti különbsége nem magyarázható az eltérő iskolai végzettség szerinti struktúrával. Nemcsak azért, mert a vizsgált csoportban éppen a nők képzettségi struktúrája kedvezőbb, hanem azért sem, mert a nők inaktívvá

válásának nagyobb esélye az életkor és az iskolai végzettség hatásának kiszűrése után is fennmarad. A férfiakat referenciacsoportnak tekintve, a nők esélyhányadosa 1,4. Ugyanakkor, ha az inaktív státuszt részletesebben vizsgáljuk, akkor jól látható, hogy az inaktívvá válás nemek szerinti különbsége csak az öregségi nyugdíjassá válás esetében szignifikáns. Ez esetben az esélyhányados értéke 2,4. Ez azt jelenti, hogy a nők az iskolai végzettségtől függetlenül nagyobb eséllyel válnak öregségi nyugdíjassá, mint a férfiak. Más szavakkal egy ugyanolyan iskolai végzettséggel rendelkező nőnek nagyobb esélye van időskori nyugdíjassá válni, mint egy férfinak. (3. táblázat)

Kérdés, hogy az egyes iskolai végzettségi szinteken belül hogyan alakul a két nem közötti különbség. Ennek vizsgálatára egy olyan modellt építettük fel, ahol a kérdezett nemét és iskolai végzettségét egy változóba sűrítettük. Referenciacsoportnak a diplomás férfiakat tekintettük. A 3. modellünk azt jelzi, hogy a diplomás férfiakhoz képest a diplomás nők szignifikánsan nagyobb eséllyel válnak inaktívvá (4. táblázat). Az esélyhányados értéke 3,1. Az érettségivel rendelkezők körében is a nők esélyhányadosa magasabb, de a két nem közötti különbség már kisebb. A szakmunkásoknál még kisebbre szűkül ez a különbség. Az általános iskolai végzettséggel rendelkezőknél pedig már meg is fordul a nemek közötti differencia iránya. Ezen a végzettségi szinten a férfiak esélyhányadosa nagyobb, mint a nőké. Röviden: ha az inaktívvá válás nemi különbségeit az iskolai végzettséggel összefüggésben vizsgáljuk, akkor azt mondhatjuk, hogy a nők egyértelműen nagyobb eséllyel mennek nyugdíjba magasabb iskolai végzettségi szinteken. Minél alacsonyabb végzettséget vizsgálunk, annál inkább összeszűkül a különbség, a legalsó végzettségi szinten pedig már meg is fordul.

A 4. modellünk ezt a jelenséget az inaktivitás különböző formái szerint vizsgálja (4. táblázat). Referenciacsoportunk továbbra is a diplomás férfiak kategóriája marad, akikhez képest a diplomás nőknek szignifikánsan nagyobb esélye van öregségi nyugdíjassá válni. A különbség igen jelentős, hiszen az esélyhányados értéke 3,8. A rokkantsági nyugdíjassá vagy egyéb inaktívvá válás esetében ilyen különbséget nem tapasztalhatunk. Azaz a diplomás férfiak és nők között e vonatkozásban nincs különbség, mindkét csoportban alacsony a munkaerő-piaci kilépés esélye.

Adataink alapján nem tudunk egyértelmű választ adni arra, hogy mi az oka annak, hogy a korhatár alatti öregségi nyugdíjba vonulásra a nőknek ennyivel nagyobb esélye van. Feltehetően szerepet játszik az, hogy a nyugdíjtörvény a vizsgált korosztályokban több évfolyamnak biztosítja az előrehozott nyugdíjba lépést, mint a férfiak körében.⁴ Annak is lehet szerepe, hogy a diplomás férfiak nagyobb státuszvesztésként élik meg a nyugdíjba vonulást, mint a nők, hogy a nőkhöz képest kevesebb pozitívumot látnak a nyugdíjas években, és ezért nem is törekednek a nyugdíjba vonulásra. Erre utal, hogy az általunk vizsgált korcsoportból azok a diplomás férfiak, akik

⁴ Sajnos az évfolyamonkénti vizsgálatra az adatállományunk esetszáma nem ad lehetőséget.

2004-ben még nem voltak nyugdíjasok, több dimenzióban is jelentős arányban vélekedtek úgy, hogy a nyugdíjba vonulás negatívan hatna az életükre. Akár az anyagi helyzetet, akár az étellel való elégedettséget, boldogságot, akár az egészségi állapotot tekintjük, a diplomás férfiak nagyobb arányban várták azt, hogy a nyugdíjazás ezekben a dimenziókban negatívan fog hatni az életükre, mint a nők. És végül szerepe lehet annak is, hogy a női korhatár hosszú időn keresztül sokkal alacsonyabb volt, mint a férfiaké, így a nők jelentős része még ma is azt tartaná 'igazságosnak', ha a férfiaknál hamarabb mehetne nyugdíjba. Ezt igazolták korábbi kutatásaink is, amelyekben a vágyott nyugdíjba vonulási kort vizsgáltuk a nyugdíjkorhatár felé közeledő korcsoportokban (Monostori 2008; 2009).

4. táblázat

Az inaktívvá válás nemek szerinti különbségei az iskolai végzettséggel összefüggésben – a logisztikus regresszió eredményei (Exp(B))

Egyéni jellemzők	3. modell		4. modell					
	Nem dolgozik		Öregségi nyugdíjas		Rokkantsági nyugdíjas		Egyéb inaktív	
	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.
Korcsoport								
51–55 éves (R)								
56–60 éves	5,68	0,000	51,18	0,000	2,21	0,000	1,19	0,458
Iskolai végzettség és nem								
Diplomás nő	3,08	0,002	3,77	0,003	1,76	0,438	4,67	0,215
Diplomás férfi (R)								
Érettségizett nő	4,93	0,000	5,87	0,000	3,62	0,042	7,10	0,097
Érettségizett férfi	2,92	0,003	2,59	0,034	2,82	0,121	6,54	0,121
Szaktunskás nő	5,58	0,000	4,76	0,001	5,32	0,010	13,70	0,027
Szaktunskás férfi	4,69	0,000	2,32	0,051	4,87	0,011	20,84	0,009
Alapfokú nő	7,44	0,000	7,85	0,000	6,28	0,004	14,38	0,025
Alapfokú férfi	8,31	0,000	3,81	0,013	10,18	0,000	26,49	0,006
Esetszám		1579						1579
Nagelkerke-féle R^2		0,212						0,305

Forrás: NKI Életünk fordulópontjai c. adatfelvétel, 2. és 3. hullám, saját számítás.

Megjegyzés: (R) – referenciacsoport; Szig.: szignifikancia-szint

Az érettségivel rendelkező nők esélyhányadosa mindhárom inaktivitási forma esetében szignifikánsan magasabb a referenciacsoportéhoz képest (4. táblázat, 4. modell). Öregségi és rokkantsági nyugdíjassá és egyéb inaktívvá is nagyobb eséllyel válnak, mint a diplomás férfiak. Míg az érettségizett férfiak esetében csak az öregségi nyugdíjassá válás esetében szignifikáns a különbség.

ség a referenciacsoporthoz képest. A diplomás és az érettségizett férfiak között nincsen szignifikáns különbség a rokkantsági nyugdíjassá és az egyéb inaktívvá válás vonatkozásában.

Az a tény, hogy az érettségizett nők inaktívvá válásának esélye mindhárom munka világán kívüli státusz esetében kimutatható, az érettségizett nők munkaerő-piaci helyzetének törékenységet mutatja. A rokkantsági nyugdíjassá és egyéb inaktívvá válás ugyanis nyilvánvalóan sokkal kevésbé egyéni döntés következménye, mint az öregségi nyugdíjba vonulás. Hiszen az előbbieken esetén a munkaerő-piaci nehézségeknek és/vagy az egészség megromlásának kényszere játssza a döntő szerepet.

A szakmunkás végzettség mindkét nem esetében minden inaktív státuszba lépés esélyét növeli a referenciacsoporthoz képest. Az öregségi és rokkantsági nyugdíjassá válás esélye a nők, az egyéb inaktívvá válás esélye pedig a férfiak esetében nagyobb.

Ugyanez figyelhető meg az általános iskolát végzettek körében is, de itt a referenciacsoporttól való eltérés minden esetben jelentősebb, mint ahogy azt a szakmunkásképzőt végzettek esetében tapasztaltuk.

5. táblázat

Az inaktívvá válás nemek szerinti különbségei a korábbi munkaerő-piaci pozícióval összefüggésben – a logisztikus regresszió eredményei (Exp(B))

Egyéni jellemzők	5. modell		6. modell					
	Nem dolgozik		Öregségi nyugdíjas		Rokkantsági nyugdíjas		Egyéb inaktív	
	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.
Nem								
Férfi (R)								
Nő	1,57	0,001	2,56	0,000	1,20	0,408	0,82	0,435
Korcsoport								
51–55 éves (R)								
56–60 éves	5,62	0,000	53,32	0,000	2,10	0,001	1,16	0,569
A foglalkozás jellege								
Vállalkozó	0,59	0,039	0,36	0,009	0,95	0,897	0,89	0,809
Alkalmazott, szellemi (R)								
Alkalmazott, fizikai	1,81	0,000	1,53	0,026	2,20	0,002	2,24	0,009
Esetszám		1402						1402
Nagelkerke-féle R^2		0,206						0,292

Forrás: NKI Életünk fordulópontjai c. adatfelvétel, 2. és 3. hullám, saját számítás.

Megjegyzés: (R) – referenciacsoport; Szig.: szignifikancia-szint.

A foglalkozás jellege szignifikánsan befolyásolja az inaktívvá válást a vizsgált korcsoportban (5. táblázat, 5. modell). A szellemi foglalkozást űző

alkalmazottakhoz képest a fizikai munkát végző foglalkoztatottak nagyobb, a vállalkozók pedig kisebb eséllyel váltak inaktívvá. Ez az összefüggés azonban nem minden inaktivitási formában érvényesült (6. modell). Az öregségi nyugdíjba vonulásnál ugyanezt az állítást fogalmazhatjuk meg, a rokkantsági nyugdíjas és az egyéb inaktív státuszba lépésnél, csak a fizikai munkát végző alkalmazottaknál volt szignifikánsan nagyobb az esélyhányados értéke. A vállalkozók esélyei az inaktívvá válás e két csatornája esetében nem voltak szignifikánsan különbözőek a szellemi foglalkozást űző alkalmazottakénál.

A nemek közötti különbségek csak abban az esetben voltak szignifikánsak, ha a munkaerő-piaci kilépés útja az öregségi nyugdíjassá válás volt. Ebbe az inaktivitási formába, a foglalkozás jellegének sztemderdizálása után, a nők szignifikánsan nagyobb eséllyel léptek be, mint a férfiak. A másik két inaktivitási formánál nem volt jelentősége annak, hogy az adott korosztályba tartozó személy férfi-e vagy nő.

6. táblázat

Az inaktívvá válás nemi különbségei a korábbi munkaerő-piaci pozícióval összefüggésben – a logisztikus regresszió eredményei (Exp(B))

Egyéni jellemzők	7. modell		8. modell					
	Nem dolgozik		Öregségi nyugdíjas		Rokkantsági nyugdíjas		Egyéb inaktív	
	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.
Korcsoport								
51–55 éves (R)								
56–60 éves	5,29	0,000	49,93	0,000	2,08	0,000	1,10	0,691
A foglalkozás jellege és nem								
Alkalmazott, szellemi, férfi (R)								
Alkalmazott, szellemi fogl. nő	1,10	0,593	1,53	0,078	1,25	0,519	0,44	0,030
Vállalkozó férfi	0,44	0,007	0,22	0,003	0,92	0,858	0,54	0,214
Vállalkozó nő	0,46	0,064	0,54	0,266	0,70	0,604	0,12	0,111
Alkalmazott, fizikai fogl. férfi	1,23	0,253	0,90	0,678	2,04	0,023	1,13	0,674
Alkalmazott, fizikai fogl. nő	1,73	0,003	2,30	0,001	1,97	0,042	0,94	0,843
Esetszám	1579							
Nagelkerke-féle R^2	0,192							

Forrás: NKI Életünk fordulópontjai c. adatfelvétel, 2. és 3. hullám, saját számítás.

Megjegyzés: (R) – referenciacsoporthoz; Szig.: szignifikancia-szint.

Megvizsgáltuk azt is, hogy a foglalkozás jellege és a nemi hovatartozás szerint képzett csoportok között milyen különbségek figyelhetők meg; más-ként hat-e az inaktívvá válásra a foglalkozás jellege a férfiak és a nők körében? Referenciacsoporthoz ez esetben a szellemi foglalkozást űző férfiakat tekintettük (6. táblázat, 7. modell). Hozzájuk képest a szellemi foglalkozású

nők inaktívvá válási esélyei szignifikánsan nagyobbak. A fizikai munka mindkét nem esetében növeli a munkaerő-piaci kilépés esélyeit, de a nők körében itt is nagyobb az esélye az inaktív státuszba lépésnek. A vállalkozó nők és férfiak szignifikánsan kisebb eséllyel lépnek ki a munka világából, mint a szellemi foglalkozást űző férfiak. Ha a nemek közötti különbségekre irányítjuk a figyelmünket, akkor azt mondhatjuk, hogy a szellemi foglalkozású alkalmazottak körében a legnagyobb, a vállalkozók körében pedig a legkisebb a férfiak és a nők közötti különbség. A szellemi foglalkozást űző férfiak és nők közötti eltérés valószínűleg részben abból adódik, hogy ez a csoport nagyon heterogén foglalkozási struktúrát ölel fel, és a férfiak átlagosan kedvezőbb státuszokban helyezkednek el, így kisebb a munkaerőpiacról történő kilépési esélyük.

Ha az inaktivitás különböző formáit is figyelembe vesszük, akkor azt mondhatjuk, hogy a szellemi foglalkozású nők legjellemzőbb mobilitási útja az időskori nyugdíjazás (6. táblázat, 8. modell). A referenciacsoporthoz képest ők nagyobb eséllyel lesznek öregségi nyugdíjassá. Ugyanakkor az egyéb inaktívvá válásuk szignifikánsan alacsonyabb, mint az ugyanilyen foglalkozást űző férfiaké. A fizikai munkát végző férfiak inkább a rokkantsági nyugdíjas, míg az ugyanebbe a csoportba tartozó nők az öregségi nyugdíjas státuszba lépnek nagyobb eséllyel, noha esetükben is magas volt a rokkantsági nyugdíjassá válás valószínűsége.

5. A státuszváltás és az egészségi állapot összefüggései

Az egészségi állapot releváns erőforrás a munkaerő-piaci érvényesülés szempontjából. Különösen meghatározóvá válik ennek alakulása az életpálya késői szakaszaiban. Magyarországon kiemelten fontos a vizsgálata, hiszen számos kutatás rámutatott arra, hogy a magyar népesség egészségi állapota rossz, és az egészségromlás az életpályának már viszonylag korai periódusában elkezdődik (Vitrai 2010; KSH 2010). Korábbi kutatásainkban mi is rávilágítottunk arra, hogy például a nyugdíjkorhatár előtti nyugdíjazási szándék mögött gyakran az egészségi állapot megromlása áll (Monostori 2008; 2009).

Az egészségi állapot mérése többféleképpen operacionalizálható. A lakossági adatgyűjtésekben természetesen nem támaszkodhatunk orvosi diagnózisokra, s ennek következtében az egészségi állapot megítélése mindig az egyén szubjektív megítélésén alapul. Ezen belül is különféle mérési módszerek ismertek, és az általunk használt adatfelvétel is többféle módszert alkalmaz. Mi ebből azt választottuk ki, amely olyan egészségi problémára utal, ami az egyént mindennapi tevékenységében is korlátozza.⁵

⁵ A kérdőív kérdése a következőképpen szólt: „Gátolja-e Önt mindennapi tevékenységeiben valamilyen egészségi probléma, betegség, rokkantság?”

Az általunk vizsgált inaktivitási utak közül a rokkantsági nyugdíjba vonulás nyilvánvalóan közvetlen kapcsolatban is áll az egészségi állapottal, hiszen a rokkantsági nyugdíjazás előfeltétele az egészség olyan szintű megromlása, amely a munkaképességet korlátozza, vagy teljes mértékben megakadályozza. Természetes tehát az, hogy ha a betegségben nem szenvedőket tekintjük referenciacsoportnak, akkor a betegséggel küzdők szignifikánsan nagyobb eséllyel válnak rokkantsági nyugdíjassá (7. táblázat). Kérdés azonban, hogy a többi inaktivitási forma bekövetkezését hogyan befolyásolja az egészségi állapot, és hogyan alakul a nemek közötti különbség e tekintetben. Adataink azt mutatják, hogy a komolyabb korlátozottsággal is járó betegség a nemi hovatartozás és az életkori kategória szerinti sztenderdizálás után nem jelent szignifikánsan nagyobb esélyt az öregségi nyugdíjazásra vagy az egyéb inaktívvá válásra. Ugyanebből a modellből látjuk, hogy a nők öregségi nyugdíjazásra való esélye a férfiakéhoz képest akkor is nagyobb, ha az egészségi állapot és a korcsoport szerint sztenderdizáljuk a vizsgált csoportot (7. táblázat, 10. modell). Az egyéb inaktívvá válásnál ilyen különbségeket nem figyelhetünk meg.

7. táblázat

Az inaktívvá válás nemek szerinti különbségei az egészségi állapottal összefüggésben – a logisztikus regresszió eredményei (Exp(B))

Egyéni jellemzők	9. modell		10. modell					
	Nem dolgozik		Öregségi nyugdíjas		Rokkantsági nyugdíjas		Egyéb inaktív	
	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.
Nem								
Férfi (R)								
Nő	1,37	0,012	2,43	0,000	0,89	0,584	0,70	0,121
Korcsoport								
51–55 éves (R)								
56–60 éves	5,33	0,000	49,50	0,000	2,01	0,001	1,11	0,649
Betegség								
Nincs (R)								
Van	1,94	0,000	1,34	0,156	5,61	0,000	0,74	0,374
Esetszám		1575						1575
Nagelkerke-féle R^2		0,189						0,306

Forrás: NKI Életünk Fordulópontjai c. adatfelvétel, 2. és 3. hullám. Saját számítás.

Megjegyzés: (R) – referenciacsoport; Szig.: szignifikancia-szint.

Vajon különböző módon hat-e az egészségi állapot az inaktívvá válásra a nők és férfiak esetében? Erre a kérdésre keresi a választ a 11. és 12. modellünk (8. táblázat). A 11. modell az inaktív státuszokat összevonva vizsgálja.

Ez a modell rámutat arra, hogy ha a betegségben nem szenvedő férfiakat tekintjük referenciacsoportnak, akkor a nők inaktívvá válási esélyei akkor is szignifikánsan nagyobbak, ha mindennapokat is korlátozó betegségről nem számoltak be. A betegséggel küzdő férfiak és nők nagyobb eséllyel válnak inaktívvá, de közöttük nem akkora a nemek szerinti különbség, mint az egészségi korlátozottságoktól nem szenvedő férfiak és nők között. A nemek szerinti különbségek az öregségi nyugdíjassá válásban jelentkeznek a legerőteljesebben (12. modell). A betegségben nem szenvedő nők esélyhányadosa 2,5, tehát az egészséges férfiakhoz képest 2,5-szer nagyobb eséllyel mennek öregségi nyugdíjba. A betegségben szenvedők között is fennáll a nemek szerinti különbség, de kisebb mértékben, mint a nem betegek között. A rokkantsági nyugdíjba vonulás esetében viszont egészen más hatásokat találunk. Az első fontos megállapítás, hogy a mindennapokat korlátozó betegségben nem szenvedő férfiak és nők között nincsen szignifikáns különbség a rokkantosság esélyeit illetően. A betegek körében viszont a férfiak esélyhányadosa a magasabb.

8. táblázat

Az inaktívvá válás nemek szerinti különbségei az egészségi állapottal összefüggésben – a logisztikus regresszió eredményei (Exp(B))

Egyéni jellemzők	11. modell		12. modell					
	Nem dolgozik		Öregségi nyugdíjas		Rokkantsági nyugdíjas		Egyéb inaktív	
	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.	Exp(B)	Szig.
Korcsoport								
51–55 éves (R)								
56–60 éves	5,21	0,000	49,30	0,000	1,98	0,001	1,06	0,797
Betegség és nem								
Nem beteg férfi (R)								
Nem beteg nő	1,46	0,007	2,51	0,000	0,97	0,924	0,75	0,227
Beteg férfi	2,36	0,000	1,56	0,162	6,38	0,000	1,00	0,994
Beteg nő	2,38	0,000	2,95	0,000	4,88	0,000	0,37	0,064
Esetszám		1575						1575
Nagelkerke-féle R^2		0,188						0,307

Forrás: NKI Életünk fordulópontjai c. adatfelvétel, 2. és 3. hullám, saját számítás.

Megjegyzés: (R) – referenciacsoport; Szig.: szignifikancia-szint.

Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy az egészségi állapot nyilvánvalóan hat az inaktívvá válásra. Ugyanakkor a munkaerő-piaci kilépés aggregált mutatója, valamint az öregségi nyugdíjba vonulás esetében a nemek közötti különbségek az egészségi állapot sztenderdizálása után is fennmaradnak. A nők nagyobb eséllyel lépnek ki a munkaerőpiacról, mint a férfiak, és na-

gyobb eséllyel válnak öregségi nyugdíjassá is. A nemek közötti különbségek az inaktívvá válás és az öregségi nyugdíjassá válás esetében is azok között nagyobbak, akik betegségről nem számoltak be.

6. A státuszváltás és a nyugdíjba vonulási szándék

Az inaktívvá válás olykor a munkavállaló döntése, máskor a munkáltató által kikényszerített lépés. Az önkéntes döntésnek jellemzően az öregségi nyugdíjba vonulás esetén van döntő szerepe. Az általunk vizsgált korosztályoknak a még nem nyugdíjas tagjai 2004-ben nagy arányban (71%) nyilatkoztak úgy, hogy ők a reájuk vonatkozó nyugdíjkorhatár elérése előtt szeretnének nyugdíjba vonulni: a nőknek az átlagnál nagyobb aránya, (77%), a férfiaknak viszont kisebb – átlag alatti – hányada (63%) ment volna idő előtt nyugdíjba. Korábbi kutatásainkból tudjuk, hogy a korhatár alatti nyugdíjba vonulás szándéka ténylegesen növeli az inaktívvá válás kockázatát. (Monostori 2008; 2009) Ez az oka annak, hogy a nemek közötti különbséget a nyugdíjba vonulással kapcsolatos attitűd vonatkozásában is összehasonlíjuk.

A nők és a férfiak közötti különbség minden kategóriában megfigyelhető, de a nemi különbségek nagysága kategóriánként eltérő (9. táblázat). Az iskolai végzettség tekintetében a diplomások között a legjelentősebb ez a differencia. Míg a férfiaknak a fele, addig a nőknek a 73%-a szeretne mielőbb nyugdíjba menni. A nemek közötti különbség az érettségivel nem rendelkezők csoportjában a legkisebb.

9. táblázat

A korai nyugdíjba vonulás szándékát jelzők aránya, 2004

Egyéni jellemzők	Nők	Férfiak
Iskolai végzettség		
Diploma	72,6	50,4
Érettségi	77,9	60,1
Szaktanulmányok	78,8	66,1
Általános iskola	77,1	65,5
A foglalkozás jellege		
Vállalkozó	73,7	55,0
Alkalmazott, szellemi munkát végez	75,7	55,0
Alkalmazott, fizikai munkát végez	77,0	64,9
Egészségi állapot		
Beteg	84,6	74,7
Nem beteg	74,8	59,6

Forrás: NKI Életünk fordulópontjai c. adatfelvétel, 2. hullám, saját számítás.

A foglalkozás jellegét tekintve a szellemi munkát végző alkalmazottak és a vállalkozók körében jelentősebbek a nemi különbségek. Az egészségi állapot vonatkozásában pedig a mindennapi tevékenységet korlátozó betegséget nem említők között volt nagyobb a távolság.

Ez alapján azt mondhatjuk, hogy a nyugdíjba vonulás korai időzítésének szándékát illetően is, a nők és a férfiak közötti különbség alapvetően a jobb társadalmi pozíciókban jelentkezik. Ez szoros összefüggésben van azzal, hogy a munkaerő-piaci kilépés is ezekben a pozíciókban mutat nagyobb különbséget férfiak és nők között.

7. Összegzés

Az idősödő nők alacsony foglalkoztatottsága nem csupán Európa más országaihoz viszonyítva tény, hanem a hazai aktív korú népességhez és az idősödő férfiakhoz képest is.

Tanulmányunkban azt vizsgáltuk meg, hogy három – a munkaerő-piaci részvételt erőteljesen befolyásoló – dimenzió mentén hogyan alakulnak a nemi különbségek az idősödő korosztályok inaktívvá válását tekintve. Az iskolai végzettség, a foglalkozás jellege, valamint az egészségi állapot dimenzióiban is azt mondhatjuk, hogy a nők magasabb kockázata e tekintetben a strukturális tényezők hatásának kiszűrése után is fennmarad.

Az elemzés arra is rámutat, hogy a nemek közötti különbségek nem abból adódnak, hogy a rosszabb munkaerő-piaci pozíciót, illetve a kevesebb erőforrást birtoklók esetében a nők többen rekesztődnek ki a munka világából, mint a férfiak, hanem abból, hogy a jobb pozícióban levő nők körében magasabb az inaktívvá válás aránya. Másképpen úgy is fogalmazhatunk, hogy a férfiak és a nők közötti különbséget alapvetően a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, a szellemi munkát végzők és a komolyabb betegségről számot nem adó társadalmi csoportok hordozzák. A vizsgált korosztályban a magasabb társadalmi státuszú nők inaktívvá válásának tipikus útja az időskori nyugdíjba vonulás, az előrehozás intézményén keresztül. A foglalkoztatottság nemek közötti különbségeiben ez meghatározó szerepet játszik, ugyanis a magasabb státuszú férfiaknál nem figyelhetünk meg olyan mértékű beáramlást az időskori nyugdíjrendszerbe, mint a nők körében.

Nyilvánvaló, hogy ez nemcsak azzal a ténnyel magyarázható, hogy a vizsgált korosztályokban a nők körében több évjáratot érint az előrehozás intézménye, mint a férfiaknál, hiszen ha a nyugdíjba vonulás vágyott időpontját vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy a nők körében nagyobb azoknak az aránya, akik a reájuk vonatkozó korhatár előtt szeretnének nyugdíjba vonulni. A nyugdíjba vonulási szándékok, és annak időzítésére vonatkozó elképzelések pedig szoros összefüggést mutatnak a tényleges nyugdíjba vonulás időpontjával.

Irodalom

- EUROSTAT 2010a: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsiem020>, (letöltés dátuma: 2010. nov. 11.)
- KSH 2010: Egészségfelmérés (ELEF) 2009. Statisztikai Tükör, IV. évf., 50. sz.
- Monostori J. 2008: Korai nyugdíjba vonulás. Okok és következmények. Budapest: Népeségtudományi Kutatóintézet. Műhelytanulmányok 7.
- Monostori J. 2009: Aktív korúak nyugdíjban. A korai nyugdíjazás jelensége és okai a rendszerváltás utáni évek Magyarországon. Doktori (PhD-) értekezés. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem, Szociológia Doktori Iskola.
- Vitrai J. 2010: A népesség egészsége és egészség-egyenlőtlenségek Magyarországon. Konferencia előadás. Helyzetkép a népesség egészségi állapotáról. Az Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság, a Barankovics Alapítvány és a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitikai Intézete által szervezett műhelykonferencia, 2010. okt. 26.